

BEPERKENDE MAATREGELEN VAN DE EU TEGEN RUSLAND

DEEL TWEE - COMMERCIEËLE ASPECTEN

Wij zetten onze reeks nota's voort die een overzicht beogen te geven van de belangrijkste sanctiemaatregelen die de communautaire instellingen ten aanzien van de Russische Federatie hebben genomen naar aanleiding van de militaire invasie in Oekraïne. In dit hoofdstuk richten we ons op de handelsbeperkende maatregelen die zijn toegevoegd aan de maatregelen die sinds 2014 reeds van kracht zijn als gevolg van de annexatie van de Krim.

Toeristische activiteiten in de regio's Donetsk en Luhansk

Bij Besluit (GBVB) 2022/266 van de Raad van 23 februari is overeengekomen een verbod in te stellen op het verrichten van diensten die rechtstreeks verband houden met toeristische activiteiten in de gebieden die niet onder controle staan van de Oekraïense regering (de regio's Donetsk en Luhansk), door onderdanen van de lidstaten of vanaf het grondgebied van de lidstaten, of met gebruik van onder de jurisdictie van de lidstaten vallende schepen of vliegtuigen. Als gevolg daarvan kunnen Europese reisbureaus deze gebieden niet promoten als toeristische bestemmingen of diensten aanbieden zoals het boeken van vluchten, hotelreserveringen, enz.

Sluiting van het Europese luchtruim voor Russische vliegtuigen

Een van de maatregelen die in de media de meeste aandacht heeft getrokken, is de aankondiging van de Europese Unie om Russische vliegtuigen te verbieden te landen, op te stijgen of over het grondgebied van de EU te vliegen. De Verenigde Staten van Amerika, Canada, het Verenigd Koninkrijk en andere landen hebben soortgelijke maatregelen genomen.

Deze beperking is op 28 februari geformaliseerd bij Besluit (GBVB) 2022/335 van de Raad en Verordening (EU) 2022/334 die luchtvaartuigen die door Russische luchtvaartmaatschappijen worden geëxploiteerd (ook in het kader van codesharing of overeenkomsten voor capaciteitsreservering), luchtvaartuigen die in Rusland zijn geregistreerd of luchtvaartuigen die niet in Rusland zijn geregistreerd maar eigendom zijn van Russische natuurlijke personen of rechtspersonen, entiteiten of lichamen, of die door hen worden gecharterd of anderszins gecontroleerd, verbiedt te landen op, opstijgen van of vliegen over het grondgebied van de EU.

Bij wijze van uitzondering, en zoals bepaald in de internationale luchtvaartvoorschriften, geldt het verbod niet voor gevallen waarin een vliegtuig een noodlanding moet maken of in geval van nood moet overvliegen. Bovendien hebben de lidstaten de bevoegdheid om toestemming te verlenen voor vluchten die nodig zijn voor humanitaire doeleinden.

Vluchten van Russische luchtvaartmaatschappijen, die Europa als belangrijkste markt hebben, zijn derhalve verboden totdat de maatregel wordt opgeheven. Rusland heeft gereageerd door zijn luchtruim te sluiten voor drie landen, waaronder Spanje.

Verkoop van wapens en goederen voor tweeërlei gebruik

De in 2014 uitgevaardigde maatregelen hielden reeds een verbod in op de directe of indirecte verkoop, levering, overdracht aan of uitvoer naar Rusland van wapens en alle soorten aanverwant materieel, waaronder wapens en munitie, militaire voertuigen en militaire en paramilitaire uitrusting, en reserveonderdelen voor voornoemde uitrusting. Een soortgelijke maatregel was in 2012 ingevoerd met betrekking tot wapenverkoop aan Belarus.

Ook de aankoop, levering, overdracht of uitvoer, direct of indirect, van producten en technologie voor tweeërlei gebruik die bestemd zijn voor Rusland voor militair gebruik of een militaire eindgebruiker in Rusland zijn verboden sinds 2014. Dit verbod werd verder uitgebreid tot personen en entiteiten in Rusland die in een lijst zijn opgenomen. De verkoop van bepaalde producten en technologie voor tweeërlei gebruik voor de lucht- en ruimtevaartindustrie, voor niet-militair gebruik en voor niet-militaire eindgebruikers, was evenwel van dit verbod vrijgesteld.

Onze ervaring is dat het bijzonder moeilijk is vast te stellen of een product of technologie in aanmerking komt als materiaal voor tweeërlei gebruik. Producten voor tweeërlei gebruik worden in ruime zin gedefinieerd als producten, met inbegrip van programmatuur en technologie, die zowel voor civiele als voor militaire of nucleaire doeleinden kunnen worden gebruikt. Het is van essentieel belang dat de geconsolideerde lijst wordt geraadpleegd in bijlage I bij Verordening (EG) nr. 428/2009 van de Raad, zoals gewijzigd bij Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 2019/2199 van de Commissie, die regelmatig wordt bijgewerkt. Er zij op gewezen dat de lijst producten en materialen bevat die in beginsel onschuldig kunnen lijken, zoals softwareprogramma's, microschakelingen, telecommunicatieapparatuur, bepaalde soorten drones, enz.

Verkoop van producten en diensten in verband met de exploratie van olie en uitbreiding naar andere sectoren

Evenzo is sinds 2014 voor de directe of indirecte verkoop, levering, overdracht of uitvoer van bepaalde olie-exploratie- en productieapparatuur in Rusland een voorafgaande vergunning van de uitvoerende lidstaat vereist. Deze beperking betrof de volgende categorieën projecten, waarvoor de dienstverlening eveneens verboden was:

- olie-exploratie en -productie in wateren dieper dan 150 meter,
- olie-exploratie en -productie in wateren ten noorden van de poolcirkel,
- projecten die de mogelijkheid bieden olie te produceren uit bronnen in schalieformaties door middel van hydraulische fracturering, uitgezonderd exploratie en productie door middel van schalieformaties met het oog op het lokaliseren of winnen van olie uit niet-schaliehoudende reservoirs.

Bovengenoemde beperkingen zijn op 23 februari uitgebreid bij Besluit (GBVB) 2022/266 van de Raad en Verordening (EG) nr. 2022/263 van de Raad. Met deze regels is een verbod ingesteld op de verkoop, levering, overdracht of uitvoer van bepaalde goederen of de in een bijlage opgenomen technologie aan natuurlijke personen of

rechtspersonen, entiteiten of lichamen in, of voor gebruik in, de gebieden Donetsk en Luhansk die niet onder controle staan van de regering van Oekraïne, in de volgende sectoren: vervoer, telecommunicatie, energie, prospectie, exploratie en productie van olie, gas en minerale hulpbronnen. Technische bijstand, tussenhandel, opleiding en andere diensten in deze goederen en financiering of financiële bijstand zijn eveneens verboden. Er zij op gewezen dat dit verbod van toepassing is ongeacht of de goederen al dan niet afkomstig zijn uit het communautaire grondgebied.

Evenzo verhinderen de nieuwe beperkingen het verlenen van technische bijstand of diensten als tussenhandelaar, bouwer of ingenieur, die rechtstreeks verband houden met infrastructuur in de gebieden Donetsk en Luhansk, ongeacht de oorsprong van de goederen of technologie. Het lijkt geen twijfel dat deze beperking een grote belemmering kan vormen voor de inspanningen om gebouwen en infrastructuur die als gevolg van de gewapende conflicten zijn beschadigd, weer op te bouwen.

Invoer van goederen afkomstig uit de conflictgebieden

Terwijl de beperkingen tot dusver golden voor de verkoop van bepaalde soorten goederen en diensten aan Russische entiteiten en personen, breidt het nieuwe pakket maatregelen de beperkingen uit tot de invoer van goederen afkomstig uit de conflictgebieden.

Sinds 23 februari is bij Besluit (GBVB) 2022/266 van de Raad en Verordening van de Raad 2022/263 een algemeen verbod ingesteld op de invoer in de Europese Unie van goederen die afkomstig zijn uit de gebieden Donetsk en Luhansk die niet onder controle staan van de Oekraïense regering. Het is ook verboden om direct of indirect financiering of financiële bijstand, alsmede verzekeringen of herverzekeringen, te verstrekken in verband met de invoer van goederen afkomstig uit de bovengenoemde gebieden.

Van dit algemene verbod zijn uitgezonderd goederen die door de Oekraïense autoriteiten voor onderzoek ter beschikking zijn gesteld, door de Oekraïense autoriteiten zijn gecontroleerd en van de Oekraïense regering een certificaat van oorsprong hebben verkregen. Doel is te voorkomen dat goederen afkomstig uit bovengenoemde gebieden in aanmerking komen voor de preferentiële tariefbehandeling waarin de Associatieovereenkomst EU-Oekraïne voorziet, en te voorkomen dat producten uit buurlanden van Oekraïne, met name Rusland en Belarus, in de EU worden ingevoerd.

In het besef dat het gewapende conflict dat op het moment van dit schrijven aan de gang is, het voor de Oekraïense autoriteiten moeilijk kan maken om passende controles uit te voeren, publiceren de communautaire instellingen regelmatig mededelingen bestemd voor de Europese importeurs, waarmee rekening moet worden gehouden. Tot op heden wordt in deze mededelingen de marktdeelnemers in de EU geadviseerd geen preferentiële behandeling te eisen voor de invoer van goederen die in de conflictgebieden zijn geproduceerd en de werkelijke oorsprong van de goederen die zij aangeven (met name kolen en staalproducten) zeer zorgvuldig te controleren. De

communautaire autoriteiten hebben er uitdrukkelijk op gewezen dat het in het vrije verkeer brengen van deze uit Rusland en Wit-Rusland ingevoerde goederen afhankelijk kan worden gesteld van de overlegging aan de douane van afdoende bewijsstukken waaruit blijkt dat deze goederen niet vallen onder het verbod op de invoer van goederen afkomstig uit de conflictgebieden.

Verbod tot uitzending

Ondanks herhaalde oproepen van de internationale gemeenschap om de vijandelijkheden te staken, hebben de communautaire instanties geconstateerd dat de Russische regering bepaalde Russische media als propaganda-instrument gebruikt, hetgeen in strijd is met de verplichting om de in de EU erkende fundamentele rechten, vrijheden en beginselen te eerbiedigen.

Tegen deze achtergrond, is bij Besluit (GBVB) 2022/351 en Verordening (EU) 2022/350 van 1 maart, een verbod ingesteld voor alle communautaire marktdeelnemers tot het uitzenden, toelaten, vergemakkelijken of anderszins bijdragen tot het uitzenden van inhoud van de Russia Today- en Sputnik-omroepen op welk kanaal dan ook. Dit omvat de transmissie of distributie via alle middelen, zoals kabel, satelliet, IP-TV, internet service providers, platforms of toepassingen voor het delen van video's via internet, ongeacht of deze nieuw of reeds geïnstalleerd zijn. Bovendien zijn alle uitzendlicenties en -vergunningen en alle transmissie- en distributieovereenkomsten die met Russia Today en Sputnik zijn gesloten, opgeschort.

Te verwachten hoofdstukken

In het volgende hoofdstuk zullen wij de financiële sancties die zijn opgelegd in verband met de bevrozing van tegoeden van personen die op de zwarte lijsten staan, de beperkingen op financiële instrumenten en transacties, en enkele van de effecten die zich reeds voordoen, in detail analyseren.

Sergi Giménez

Partner Augusta Abogados

Binnen het internationale samenwerkingsverband IUROPE werkt Van Iersel Luchtmán Advocaten samen met professionele partners binnen, maar ook buiten Europa. Onze vaste partners zijn de gerenommeerde advocatenkantoren Monard Law in België, CBH in Duitsland, Kalliopé in Frankrijk, Franco Baudino e Associati in Italië, Augusta Abogados in Spanje, BSJP in Polen en APTS in Portugal. Via IUROPE leveren wij onze cliënten ook buiten Nederland hoogstaande juridische diensten en waarborgen wij hun belangen in het buitenland.